

ZEG ME WIE IK BEN

Over Amelia wordt in de familie Garayoa gezwegen. Ze verliet haar echtgenoot en kind toen de Spaanse Burgeroorlog op uitbreken stond, en bracht daarmee schande over haar familie. Achterkleinzoon Guillermo raakt door deze geheimzinnige vrouw gefascineerd en ontdekt een levensverhaal vol avontuur dat langs de belangrijkste gebeurtenissen in de twintigste eeuw voert.

Dat verhaal begint rond 1934 tijdens de Tweede Spaanse Republiek en eindigt met de val van de Berlijnse Muur in 1989. Vier mannen veranderen het leven van Amelia voorgoed: de zakenman met wie ze een verstandshuwelijk aangaat, de revolutionair met wie ze wegvlucht, de journalist die haar aan de Britse Geheime Dienst voorstelt en de nazi die Duitsland nooit zal verraden, ondanks zijn afschuw van Hitler. Geconfronteerd met oneerlijkheid en onvrijheid besluit Amelia dat ze niet neutraal kan blijven.

‘Julia Navarro brengt verschillende
historische gebeurtenissen op sublieme
wijze met elkaar in verband.’

- *El Mundo*

‘Julia Navarro is een van de
grootste schrijfsters van Spanje.’

- *La Vanguardia*

Wilt u meer weten over Julia Navarro
en haar roman *Zeg me wie ik ben*,
meld u dan aan voor onze nieuwsbrief op
www.wereldbibliotheek.nl, of volg ons op
facebook.com/wereldbibliotheek en
[@wereldbiebtweet](https://twitter.com/wereldbiebtweet).

Julia Navarro

Zeg me
wie ik ben

Roman

Versijnt januari 2013
Introductieprijs tot 1 april 2013: € 19,90
Daarna: € 24,90

WERELDBIBLIOTHEEK • AMSTERDAM

Uit het Spaans vertaald door Marjan Meijer

Omslagontwerp Karin van der Meer
Omslagillustratie © Adri Berger/Getty Images

Oorspronkelijke titel *Dime quién soy*
© 2010 Julia Navarro
© 2010 Random House Mondadori S.A.
© 2013 Nederlandse vertaling Marjan Meijer en
Uitgeverij Wereldbibliotheek bv
Spuistraat 283 • 1012 vr Amsterdam

www.wereldbibliotheek.nl

ISBN 978 90 284 2497 5

Paperback met flappen
15 x 23 cm
832 blz.
NUR 302

GUILLERMO

‘Je bent een mislukkeling.’

‘Ik ben gewoon fatsoenlijk.’

Mijn tante keek op van het vel papier dat ze in haar hand hield. Ze had het zitten lezen alsof de inhoud ervan volkomen nieuw voor haar was. Maar dat was niet zo. Dat curriculum was een samenvatting van mijn korte en rampzalige loopbaan.

Ze keek me nieuwsgierig aan en las toen door, hoewel ik wist dat er niet veel meer te lezen viel. Ze had me een mislukkeling genoemd, niet zozeer om me te beledigen, maar meer als een simpele constatering.

Het kantoor van mijn tante benauwde me ontzettend. Eigenlijk stak haar aanmatigende, afstandelijke houding me, alsof ze, omdat zij het in het leven gemaakt had, het recht had om de rest van de familie met de nek aan te kijken. Ik mocht haar niet, maar ik was ook nooit haar lievelingsneef geweest, daarom verbaasde het me zo toen mijn moeder zei dat haar zus me met spoed wilde spreken.

Tante Marta was de matriarch van de familie, ze koeioneerde zelfs haar twee broers, oom Gaspar en oom Fabián. Alles werd eerst met haar besproken en niemand nam ooit een besluit zonder haar goedkeuring. Eerlijk gezegd was ik de enige die haar meed en die, in tegenstelling tot de rest van mijn neven en nichten, haar nooit om toestemming vroeg.

En daar zat ze dan, vol trots dat ze het familiebezit, een bedrijf dat zich toelegde op de in- en verkoop en reparatie van allerlei soorten machines, had weten te redden en het vermogen zelfs had kunnen verdrievoudigen, onder meer dankzij haar fortuinlijke huwelijk met oom Miguel, een goedgezak voor wie ik heimelijk sympathie koesterde. Oom Miguel had een paar flatgebouwen geërfd in het centrum van Madrid en zijn huurders zorgden ervoor dat hij iedere maand een aardig inkomen had. Hij had nooit hoeven werken, behalve dat hij één keer per maand een ontmoeting had met de beheerder van de flatgebouwen. Zijn belangstelling ging niet veel verder dan zijn verzameling zeldzame boeken, zijn uitjes naar de golfbaan en verder alles waarmee hij maar wist te ontsnappen aan de

waakzame blik van tante Marta, aan wie hij met alle plezier die maandelijks afspraak met de beheerder zou hebben overgelaten, in de wetenschap dat zij over de nodige intelligentie en bezieling beschikte om alles wat zij ondernam tot een goed einde te brengen.

‘Dus jij noemt een mislukkeling een fatsoenlijk mens. Vind je dan dat iedereen die wel succes heeft, onfatsoenlijk is?’

Ik stond op het punt om bevestigend te antwoorden, maar dat zou hebben kunnen uitdraaien op onenigheid met mijn moeder en dus besloot ik een genuanceerder antwoord te geven.

‘Tja, in mijn beroep loopt fatsoenlijk zijn meestal uit op werkloos thuis zitten. Je hebt geen idee hoe het in dit land gaat in de journalistiek. Je sluit je aan bij rechts of bij links. Je bent niet meer dan een doorgeefluik van de leuzen van de ene of van de andere partij. Maar als je gewoon probeert te vertellen wat er gebeurt en je eerlijke mening geeft, dan lig je eruit en beland je in de ww.’

‘Ik dacht altijd dat je een nogal linkse rakker was,’ zei mijn tante een beetje spottend. ‘En links regeert nu...’

‘Ja, maar de regering wil dat de met hen gelieerde journalisten hun ogen sluiten en zwijgen over de fouten die ze maken. Als je kritiek op ze hebt, kun je opstappen. Ze zien je dan niet meer als een van hen en ja, je hoort natuurlijk ook niet bij de anderen en dus beland je in niemandsland, ofwel in de ww, zoals ik.’

‘In je cv staat dat je op dit moment voor een digitale krant werkt. Hoe oud ben je nu?’

Ik vond dat een rotvraag. Ze wist heel goed dat ik al in de dertig was, de oudste van alle neven en nichten. Maar dit was haar manier om te laten zien dat ze niet in me geïnteresseerd was. Dus besloot ik niets over mijn leeftijd te zeggen omdat zij die duidelijk al wist.

‘Ja, ik schrijf literaire recensies voor een internetkrant. Ik heb nog niets beters gevonden, maar nu hoeft ik mijn moeder in ieder geval niet om geld voor sigaretten te vragen.’

Mijn tante Marta bekeek me van top tot teen, alsof ze me voor het eerst zag en ze leek te aarzelen voordat ze besloot me haar voorstel te doen.

‘Goed, ik ga je een baan aanbieden en een goed betaalde ook nog. Ik vertrouw erop dat je wat we van je verwachten, aankunt.’

‘Ik weet niet wat je me wilt aanbieden, maar het antwoord is nee. Ik ga niet op kantoor zitten, daar heb ik een bloedhekel aan. Ik ben hier alleen omdat mijn moeder het me heeft gevraagd.’

‘Ik wil je helemaal geen baan in het bedrijf aanbieden,’ antwoordde ze, alsof het idee alleen al waanzinnig was.

‘Dus...’

‘En dus wil ik je een opdracht geven die te maken heeft met de familie, iets persoonlijkers; om je de waarheid te zeggen: iets in de privésfeer.’

Mijn tante bleef die blik in haar ogen houden, alsof ze er niet zeker van was dat ze geen grote fout maakte met haar voorstel.

‘Het gaat erom dat je een oude familiegeschiedenis uitzoekt, een geschiedenis die te maken heeft met je overgrootmoeder, mijn grootmoeder.’

Ik wist niet wat ik hierop moest zeggen. Mijn overgrootmoeder was een taboe in de familie. Niemand sprak ooit over haar; mijn neven en nichten en ik waren amper iets over die mysterieuze vrouw te weten gekomen, over wie je niets mocht vragen en van wie er niet één foto was.

‘Mijn overgrootmoeder? En wat moet ik dan over haar uitzoeken?’

‘Je weet dat ik bijna alle familiefoto’s heb; en nu had ik gedacht mijn broers en zus komende kerst een cadeau te geven. Daarom ben ik begonnen met het uitzoeken van oude foto’s om er kopieën van te maken. Ik heb ook zitten snuffelen in papieren en documenten van mijn vader, omdat ik me herinnerde dat ik tussen zijn spullen ooit een foto had gezien en, inderdaad, ik heb er een paar gevonden... nou goed, tussen zijn papieren zat een gesloten envelop, die heb ik geopend en daar zat deze foto in...’

Mijn tante keerde zich om naar haar bureau en pakte een envelop waaruit ze een foto haalde. Die gaf ze aarzelend aan mij, alsof ze bang was dat het kiekje in de handen van zo’n lomperik als ik niet veilig was. Het plaatje had rafelige randjes en door het verstrijken van de tijd was het vergeeld, maar toch was het een fascinerend beeld van een glimlachende jonge vrouw in een trouwjurk en met een bosje bloemen in haar handen.

‘Wie is dat?’

‘Ik weet het niet. Nou goed, we denken dat het onze grootmoeder, jouw overgrootmoeder zou kunnen zijn... Ik heb dit aan je moeder en mijn broers laten zien en we zijn het er allemaal over eens dat onze vader op haar leek. Kortom: we hebben besloten dat we eindelijk eens moeten uitzoeken wat er met haar is gebeurd.’

‘Zomaar ineens? Jullie hebben ons nooit iets over haar willen vertellen. En nu vind je een foto en omdat jullie veronderstellen dat het een plaatje is van jullie grootmoeder, moet er worden achterhaald wat er gebeurd is.’

‘Je moeder zal je toch wel eens iets over haar hebben verteld...’

‘Mijn moeder heeft mij precies hetzelfde verteld als jij aan jouw kinderen: praktisch niets.’

‘Dat komt omdat wij er ook niet zo veel van weten; onze vader sprak nooit over haar, na al die jaren leed hij nog onder de pijn van haar verdwijning.’

‘Voor zover ik weet, heeft hij haar nooit gekend. Was hij niet nog een baby toen ze hem in de steek liet?’

Mijn tante Marta leek te twijfelen; zou ze me alles wat ze wist vertellen of nu meteen maar afscheid van me nemen? Vermoedelijk dacht ze dat ik misschien toch niet de juiste persoon was om met dit onderwerp aan de slag te gaan.

‘Wat wij weten,’ antwoordde ze, ‘is dat onze grootvader, ofwel jouw overgrootvader, zich bezighield met de import en verkoop van machines, voornamelijk uit Duitsland. Hij was veel op reis en had niet de gewoonte aan te kondigen wanneer hij wegging en nog minder wanneer hij dacht terug te komen. Je begrijpt dat dit niet in goede aarde viel bij zijn vrouw.’

‘Het is toch onmogelijk dat ze er niet van op de hoogte was. Als hij zijn koffer pakte, lijkt het me niet meer dan logisch dat ze hem vroeg waar hij heen ging, zo gaat het tenminste normaal gesproken wel.’

‘Nee, niet bij hem. Jouw overgrootvader zei altijd dat hij zijn koffer in zijn portefeuille had en daarmee bedoelde hij dat hij het kon redden met het geld dat hij bij zich had. Dus hoefde hij nooit koffers te pakken, hij kocht gewoon wat hij nodig had. Ik weet niet waarom. Maar ik kan me wel voorstellen dat het tot flinke conflicten leidde tussen het jonge stel. Ik zei je al, je overgrootvader was een goede ondernemer en heeft de zaak flink uitgebreid, niet alleen met de verkoop van industriële machines, maar ook met de reparatie ervan en in die tijd was in Spanje aan alles een grote behoefte. Dus op een dag vertrok hij weer eens. Tijdens zijn afwezigheid bracht zij haar dagen door zoals jonge vrouwen uit haar kringen dat in die tijd deden. Voor zover we weten, ging ze bij vrienden op bezoek, dat was vroeger een onschuldige en vooral goedkope manier om je te vermaken. Je ging op een middag bij familie of vrienden op visite, zij brachten je een paar dagen later een tegenbezoek en zo ontmoetten ze elkaar altijd bij iemand thuis. Tijdens een van die middagen leerde ze een man kennen, we weten niet wie hij was of wat hij deed. We hebben wel eens opgevangen dat hij marinier was bij de Argentijnse zeemacht. Blijkbaar werd ze verliefd en ze ging er met hem vandoor.’

‘Maar toen was grootvader al geboren, ze had al een kind.’

‘Ja, hij was nog maar een baby. Ze liet hem over aan de zorg van het kindermisje, Águeda, de vrouw van wie jouw grootvader dacht dat ze zijn moeder was tot hij, toen hij al volwassen was, achter de waarheid kwam. Jouw overgrootvader ging met Águeda samenwonen en kreeg met haar nog een kind, tante Paloma, de stiefzuster van je grootvader; die tak van de familie ken je wel.’

‘Nou eigenlijk niet, jullie zijn er nooit zo happig op geweest dat we kennis met elkaar maakten, ik heb ze hooguit eens op een begrafenis gezien,’ antwoordde ik een beetje brutaal om haar uit te dagen.

Maar mijn tante was niet zo'n type dat zich uit de tent liet lokken als ze er geen zin in had, dus keek ze me een beetje geïrriteerd aan en praatte verder alsof ze me niet gehoord had.

'Je grootvader besloot zijn achternaam van moederskant te veranderen in Fernández. Als je zoiets doet, moet je wel een veel voorkomende naam uitkiezen.'

'Ik heb nooit gehoord hoe hij werkelijk heette,' antwoordde ik. Dit gesprek begon me de keel uit te hangen.

'We weten het gewoon niet, we hebben het nooit geweten.' Tante Marta klonk oprecht.

'En vanwaar die plotselinge interesse voor de geschiedenis van jullie grootmoeder?'

'We zijn erop gekomen door die foto die ik je net heb laten zien. Ik heb er een paar kopieën van laten maken, je krijgt er een, die heb je misschien nodig bij je research. Wij denken dat zij het is, en zo niet, dan maakt het ook niet uit. We willen het nu weten.'

'Wat willen jullie weten?' Ik had er lol in om haar irritatie op te wekken.

'Wie we werkelijk zijn,' antwoordde mijn tante.

'Het interesseert me geen zier wat er van die overgrootmoeder is geworden, dat maakt me niets uit, ik weet wie ik ben en wat die vrouw zo lang geleden wel of niet heeft uitgespookt, verandert daar niets aan.'

'En mij maakt het niets uit dat het jou niet interesseert. Als ik je deze opdracht geef, is dat omdat we niet weten wat we zullen vinden en omdat we de vuile was, als die er is, niet buiten willen hangen; met andere woorden: het moet binnen de familie blijven. Daarom schakel ik liever geen detective in. Ik vraag je dus niet om een gunst, nee, ik bied je werk aan. Je bent journalist, dus je weet hoe je onderzoek moet verrichten. Je verdient drieduizend euro per maand plus extra onkosten.'

Ik was even stil. Mijn tante had me een aanbod gedaan waarvan ze wist dat ik het niet kon afslaan. Ik had nog nooit drieduizend euro verdiend, zelfs niet toen ik als verslaggever bij de televisie werkte. En juist nu ik wat werk betreft op een dieptepunt zat en nog niet eens vijfhonderd euro per maand binnenbracht met literaire recensies voor een internetkrant, verscheen zij als de slang die Eva verleidde. Ik wilde nee tegen haar zeggen, en dat ze haar geld maar lekker moest houden, maar ik dacht aan mijn moeder en aan de som geld die ze me iedere maand weer moest lenen voor de hypotheek van mijn flat omdat ik die zelf niet kon betalen. Oké dan, stelde ik mezelf gerust, eigenlijk stak er geen kwaad in een beetje wroeten in het verleden van mijn overgrootmoeder, en daar kwam nog bij dat ik ervoor betaald werd. Het was in ieder geval beter dan een klus waarmee ik de loftrompet moest steken over de regerende partij.

‘Ik denk dat je aan een paar maanden wel genoeg hebt, toch?’ wilde tante Marta weten.

‘O nee, maak je maar niet druk, ik denk niet dat ik zo veel tijd nodig heb om iets over dat goede mens te weten te komen. Het zou jammer genoeg wel eens binnen een paar dagen voor elkaar kunnen zijn.’

‘Maar ik wil nog iets.’ Het klonk bijna dreigend.

‘Wat dan?’ vroeg ik wantrouwend, alsof ik ineens wakker werd uit een mooie droom: niemand betaalt tenslotte drieduizend euro alleen om te weten te komen wat er met haar grootmoeder was gebeurd.

‘Ik wil dat je van de geschiedenis van mijn grootmoeder een boek maakt, een roman of zoiets, maar schrijf het in ieder geval op. We laten het inbinden en dan heb ik voor de komende kerst een cadeau voor de familie.’

Ik onderwierp mijn moeder aan een uitpuittend kruisverhoor om zo veel mogelijk te weten te komen over haar vader, ofwel mijn grootvader. Het goede mens was wel even bezig met het opsommen van al zijn geweldige eigenschappen in een poging mijn geheugen op te frissen. Ik herinnerde me hem als een lange, slanke, zeer trotse man van weinig woorden. Op een dag werd me verteld dat grootvader een auto-ongeluk had gehad waardoor hij tot zijn dood in een rolstoel zou zitten.

Toen ik klein was, ging ik ’s zondags altijd met mijn moeder naar grootvader. Daar aten we met de hele familie, en ik verveelde me altijd stierlijk tijdens het lange natafelen.

Grootvader bekeek ons allemaal aandachtig terwijl hij zwijgzaam zat te eten en hij nam slechts een enkele keer deel aan het gesprek.

Tante Marta was de jongste van de broers en zussen. Ze was toentertijd nog vrijgezel en woonde bij hem. Zo kwam het dat ze het beheer over mijn grootvaders bedrijf op zich nam, net als de supervisie over dat enorme, donkere huis. Dus in mijn herinneringen was er niets wat me ook maar de geringste aanwijzing zou kunnen geven over mijn grootvaders moeder, de mysterieuze dame die hem op een dag aan de zorg van het kindermisje overliet.

Ik moet bekennen dat ik mijn onderzoek met tegenzin begon, waarschijnlijk omdat ik me niet bijster interesseerde voor het wel en wee van een van mijn voorouders. Ik begon mijn naspeuringen op de meest voor de hand liggende plaats: ik ging naar de burgerlijke stand voor een geboorteakte van mijn grootvader. Op een geboorteakte staat vanzelfsprekend altijd vermeld wie de verwekkers van de ingeschrevene zijn, dus dit was de aangewezen weg om achter de naam van mijn grootvaders moeder te komen. Ik vroeg me af waarom tante Marta niet gewoon naar het bevolkingsregister was gegaan, in plaats van mij er drieduizend euro voor te betalen.

Een uiterst vriendelijke medewerkster wist mijn hooggespannen verwachtingen om zeep te helpen door me te vertellen dat ze geen geboorteakte kon overleggen van iemand die al gestorven was.

‘En waarom hebt u de geboorteakte van don Javier Carranza Fernández nodig?’

‘Omdat hij mijn grootvader is, of was, ik heb u al verteld dat hij vijftien jaar geleden is gestorven.’

‘Ja, en daarom vraag ik u waarom u zijn geboorteakte nodig hebt.’

‘Ik ben de stamboom van mijn familie aan het uitzoeken en zit met een probleem, omdat mijn grootvader zijn achternaam van moederskant heeft veranderd vanwege een familiekwestie. Zijn tweede achternaam was eigenlijk niet Fernández, en ik probeer er nu achter te komen welke naam het wel was.’

‘O, maar dat kan helemaal niet!’

‘En waarom niet?’

‘Als uw grootvader, zoals u nu vertelt, zijn achternaam heeft veranderd, dan ligt zijn dossier in het Bijzondere Register, en dat register kan alleen ingekeken worden als de persoon zelf een aanvraag heeft ingediend of als er een rechterlijk bevel is.’

‘Het is wel duidelijk dat de persoon zelf geen aanvraag meer kan indienen,’ zei ik geïrriteerd.

‘Ja, heel duidelijk.’

‘Moet u horen, hij was mijn grootvader, hij wilde Fernández als achternaam en ik heb geen idee waarom. Vindt u niet dat ik er recht op heb te weten hoe mijn overgrootmoeder heette?’

‘Kijk meneer, ik weet niets van uw familieproblemen en ze interesseren me ook niet. Ik doe hier alleen maar mijn werk en moet u vertellen dat ik u de geboorteakte van uw grootvader niet kan geven. En als u het niet erg vindt, ik heb nog meer te doen...’

Toen ik het verhaal aan mijn moeder vertelde, merkte ik dat het voorval met de medewerkster bij de burgerlijke stand haar niet verbaasde. Maar ik moet wel erkennen dat ze iets suggereerde wat me nog niet zo’n gek uitgangspunt leek.

‘Weet je, opa is net als wij en jullie, zijn kleinkinderen, gedoopt in de San Juan Baptistakerk. Hij is in die kerk getrouwd, net als wij allemaal, en ik hoop dat jij daar ook ooit voor het altaar zult staan.’

Ik antwoordde maar niet dat ik op dit moment alleen een serieuze verbintenis had met de bank, die me een lening had gegeven om een appartement te kunnen kopen. Ik had er een hypotheek lopen voor de komende dertig jaar.

De koepel van de San Juan Bautistakerk was hard aan een reparatie toe, vertelde don Antonio, de oude pastoor me. Hij klaagde dat zijn parochianen zich erg onverschillig opstelden ten aanzien van de staat van het gebouw.

‘De bijdragen voor de kerk worden steeds minder. Vroeger was er altijd wel een weldoener te vinden die dit soort problemen wilde aanpakken, maar tegenwoordig... tegenwoordig richten de rijken liever allerlei stichtingen op om met aftrekposten de fiscus te ontduiken. Maar een cent geven voor dit gebouw, ho maar.’

Ik luisterde geduldig, want ik mocht die arme oude man wel. Hij had me gedoopt, de eerste communie gegeven en als het aan mijn moeder lag, zou hij mijn huwelijk inzegenen, hoewel ik hem wel heel erg oud vond om nog zo lang te kunnen wachten.

Don Antonio ging nog een poosje door met zijn klaagzang voor hij me vroeg wat ik eigenlijk wilde.

‘Ik zou graag de doopakte van mijn grootvader Javier willen zien.’

‘Jouw grootvader Javier was wel heel goed voor deze parochiekerk,’ wist don Antonio zich te herinneren. ‘En waar heb je zijn doopakte voor nodig?’

‘Mijn tante Marta wil dat ik de familiegeschiedenis opschrijf en ik ben dus op zoek naar een aantal feiten.’ Ik besloot om bijna de hele waarheid te vertellen.

‘Dat zal niet zo eenvoudig zijn.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat alle oude documenten in het archief in de kelder staan; tijdens de oorlog zijn alle parochieregisters overhoopgehaald en nu is het een zottje. Eigenlijk zouden we alles beneden weer moeten ordenen, maar de bisschop weigert een jonge priester met archiefkennis hiernaartoe te sturen en ik ben veel te oud om al die papieren en documenten weer netjes op volgorde te leggen; en ja, ik kan jou natuurlijk ook niet zomaar op de bonnefooi beneden laten grasduinen.’

‘Ik beloof u niets, maar ik zal een balletje opgooien bij mijn tante Marta om te kijken of ze bereid is de parochie te helpen, zodat er een archivaris of bibliothecaris aangetrokken kan worden om de boel weer op orde te krijgen...’

‘Dat zou prachtig zijn, maar ik denk niet dat het jouw tante Marta bijster interesseert hoe de documenten in deze parochie erbij liggen. We zien haar trouwens bijna nooit.’

‘Ik ga het haar in ieder geval vragen, we hebben niets te verliezen.’

Don Antonio keek me dankbaar aan. Hij was een beste man, een van die priesters die door hun goedheid zin geven aan de katholieke kerk.

‘Moge God je helpen!’ riep hij uit.

‘Maar ondertussen zou ik het wel fijn vinden als u me mijn grootvaders doopakte alvast liet zoeken. Ik beloof u dat ik in geen enkel document zal snuffelen waar ik niets mee te maken heb.’

De oude priester keek me vorsend aan, alsof hij achter mijn ware bedoelingen probeerde te komen. Ik beantwoordde zijn blik met de onschuldigste glimlach die ik om mijn lippen kon toveren.

‘Goed dan, je mag van mij de kelder in, maar je geeft me je woord dat je alleen maar zoekt naar je grootvaders doopakte en niet gaat rondneuzen. Daar reken ik op.’

‘Dank u wel! U bent geweldig, de beste priester die ik ooit heb gekend!’ riep ik dankbaar uit.

‘Ik geloof niet dat je zo veel priesters kent, jij komt ook niet zo vaak in de kerk, en statistisch gezien werkt dat in mijn voordeel,’ antwoordde don Antonio ironisch.

Hij pakte de sleutels van de kelder en ging me voor via een verborgen trap onder een valluik in de sacristie. De kelder kon net als de koepel ook wel wat onderhoud gebruiken. Het was er koud en het rook er muf. Aan het plafond bengelde een peertje, de enige lichtbron in die vochtige ruimte.

‘U moet me wel wijzen waar ik moet zoeken.’

‘Het is hier een rommeltje. Wanneer is je grootvader geboren?’

‘Ik geloof in 1935.’

‘Ach, die arme stakker. Net voor de burgeroorlog. Dat was geen best moment om op de wereld te komen.’

‘Nou ja, eigenlijk is geen enkel moment goed...’ antwoordde ik om maar wat te zeggen, maar ik kwam er onmiddellijk achter dat ik iets stoms had gezegd, want don Antonio keek me streng aan.

‘Zoiets mag je niet zeggen, en jij zeker niet! Die jeugd van tegenwoordig toch, jullie hebben geen idee hoe bevoorrecht jullie zijn, jullie vinden het de gewoonste zaak van de wereld om alles te hebben en te krijgen... daarom waarden jullie niets meer,’ mopperde hij.

‘U hebt volkomen gelijk, ik zat onzin uit te kramen.’

‘Zo is het, mijn zoon, dat was klinkklare onzin.’

Don Antonio liep wat rond en bekeek verschillende archiefkasten, rommelde in laden die tegen de wand stonden, opende kistjes... Ik liet hem maar even grondig zoeken en wachtte rustig tot hij me zou vertellen wat ik moest doen. Uiteindelijk wees hij drie archiefkasten aan.

‘Ik denk dat het doopregister uit die jaren daar ergens ligt. Je zult wel zien dat sommige kinderen pas jaren na hun geboorte werden gedoopt, ik

weet niet of dat bij jouw grootvader ook het geval was. Als het daar niet bij ligt, moeten we in de laden gaan zoeken...’

‘Met een beetje geluk vind ik het hier...’

‘Wanneer ga je beginnen?’

‘Als u het niet erg vindt, nu meteen maar.’

‘Goed, ik moet de mis van twaalf uur voorbereiden. Als ik daarmee klaar ben, kom ik weer beneden om te kijken hoe je vordert.’

Toen ik alleen achterbleef in die naargeestige kelder, dacht ik dat ik die drieduizend euro van tante Marta dubbel en dwars waard was. De hele ochtend en een deel van de middag zat ik met mijn neus in het door de tijd verkleurde doopregister, maar ik vond niets over mijn grootvader Javier.

Om vijf uur ’s middags prikten mijn ogen zo erg dat ik het niet meer uithield, en ik verging van de honger. Ik ging terug naar de sacristie en vroeg aan een nonnetje dat daar de altaardoeken zat te vouwen, waar don Antonio was.

‘Hij ligt te rusten in de pastorie, er is pas weer een mis om acht uur. Dat moest ik u zeggen als u boven kwam. Als u naar hem toe wilt, ga dan deze gang door en klop daar op de deur, dat is vanuit de kerk de toegang tot het privévertrek van don Antonio.’

Ik bedankte haar voor de uitleg, ook al kende ik de weg op mijn duimpje. Ik vond de priester met een boek in zijn handen, maar hij sliep. Ik wekte hem zodat ik hem kon vertellen over mijn vergeefse zoektocht en hem kon vragen of ik de volgende morgen vroeg mocht terugkomen. Dat kon, om half acht, vóór de eerste mis van die dag.

’s Avonds belde ik mijn tante Marta met de vraag of ze een schenking aan de San Juan Bautistakerk wilde doen. Ze werd boos en verweet me dat ik het familiekapitaal wel heel gemakkelijk uitgaf. Ik leidde haar om de tuin door te vertellen dat don Antonio van cruciaal belang was voor mijn onderzoek en dat ik van mening was dat we hem beter te vriend konden houden. Ik bedacht dat de arme priester het heel erg zou vinden om mij zo over hem te horen praten, maar tante Marta was nu eenmaal niet op een andere manier te overtuigen. Zij had geen enkele boodschap aan de goedheid van don Antonio en stond er ook niet bij stil dat hij veel moeite moest doen om zijn kerk in een goede staat te houden. Dus haalde ik haar over om op zijn minst iets bij te dragen aan de reparatie van de koepel.

Het duurde nog vier dagen voor ik uiteindelijk de felbegeerde doopakte van mijn grootvader vond. Aanvankelijk wist ik niet eens zeker of dit het document was dat ik zocht, bloednerveus werd ik ervan. Ik had niet meteen door dat dit de Javier Carranza was naar wie ik op zoek was, terwijl ik toch wist dat hij van zijn moeders achternaam af wilde en voor de

minder opvallende naam Fernández had gekozen. Het is een feit dat de namen Carranza en Garayoa niet veel voorkomen, zeker niet in Madrid, maar toch ontging het me in eerste instantie door de naam Garayoa. Nu wist ik dus dat mijn grootvaders moeder Amelia Garayoa Cuní heette. Het verbaasde me dat ze een Baskische en een Catalaanse achternaam had. Een vreemde combinatie, vond ik.

Uit de envelop haalde ik de foto die mijn tante Marta me had gegeven, alsof het kiekje van de jonge vrouw een bevestiging kon geven van de vraag of dit echt de Amelia Garayoa Cuní was die op de doopakte van mijn grootvader als zijn moeder werd vermeld. Het meisje op de foto was echt heel aantrekkelijk geweest, of misschien vond ik dat wel omdat ik voor mezelf al had besloten dat dit werkelijk mijn overgrootmoeder was.

Ik las de geboorteakte nog een paar keer door tot ik ervan overtuigd was dat dit was waarnaar ik zocht.

‘Javier Carranza Garayoa, zoon van don Santiago Carranza Velarde en doña Amelia Garayoa Cuní. Gedoopt op 18 november 1935 in Madrid.’

Nee, er was geen twijfel mogelijk: dit was mijn grootvader en deze doña Amelia Garayoa zijn moeder, die haar man en kind in de steek zou laten om ervandoor te gaan, naar het schijnt, met een zeeman. Ik was zeer tevreden over mezelf en vond dat ik de eerste door mijn tante toegezegde drieduizend euro echt aan het verdienen was. Nu was de vraag of ik haar iets zou vertellen over mijn vondst of dat ik mijn onderzoek eerst nog even zou voortzetten. Dan zou ik haar later de naam van haar grootmoeder wel onthullen.

Ik vroeg don Antonio of ik een kopie mocht maken van de pagina waarop mijn grootvaders doop stond geregistreerd. Na mijn plechtige belofte het boek onbeschadigd en zo snel mogelijk terug te brengen, stapte ik op.

Ik maakte meerdere kopieën. Toen was ik het die don Antonio liet beloven het origineel achter slot en grendel te bewaren, maar wel zo dat ik erbij kon, mocht ik het nog eens nodig hebben.

Nu ik met zekerheid kon zeggen dat mijn overgrootmoeder Amelia Garayoa Cuní heette, was het zaak een aanwijzing over haar te vinden en het leek me het meest voor de hand liggen om op zoek te gaan naar een familielid. Had ze broers, zussen, neven, nichten?

Ik had geen idee of de naam Garayoa veel voorkwam in Baskenland, maar het leek me het beste daar zo snel mogelijk naartoe te gaan om alle Garayoa's te bellen die in het telefoonboek stonden, hoewel ik nog niet precies wist wat ik zou zeggen... als de telefoon al opgenomen werd.

Maar voor ik die reis ondernam, besloot ik eerst even in het telefoonboek van Madrid te kijken. Tenslotte had mijn overgrootvader hier ge-

woond, Amelia was getrouwd met een Madrileen. Misschien woonde hier nog wel een familielid...

Ik verwachtte niets te vinden, maar tot mijn stomme verbazing ontdekte ik in de gids van Madrid twee families Garayoa. Ik noteerde de nummers en adressen terwijl ik bedacht hoe ik verder moest. Of ik belde hen op, of ik ging er rechtstreeks naartoe en dan zag ik wel hoe het zou lopen. Ik voelde het meest voor de tweede optie en nam me voor de volgende dag mijn geluk te beproeven op het eerste adres.

Het gebouw lag in de wijk Salamanca, de rijkste buurt van Madrid. Ik liep een poosje de straat op en neer om elk detail van het huis goed in me op te nemen, maar vooral om te zien wie het gebouw in en uit ging, maar daarvoor trok ik uiteindelijk de aandacht van de conciërge.

‘Wacht u op iemand?’ vroeg hij wantrouwig.

‘Nou nee... of eigenlijk wel. Nou ja, ziet u, ik vraag me af of er een familie Garayoa in dit huis woont...’

‘En wie bent u?’ wilde hij weten en uit die vraag kon ik opmaken dat hier inderdaad een Garayoa woonde.

‘Een ver familielid. Kunt u me zeggen wie van de familie Garayoa hier woont?’

De conciërge bekeek me van top tot teen om zich ervan te overtuigen dat hij die informatie wel aan mij kon geven. Maar omdat ik zag dat hij bleef twijfelen, liet ik hem mijn identiteitsbewijs zien. De man bekeek het en gaf het me meteen terug.

‘U heet niet Garayoa...’

‘Mijn overgrootmoeder heette Garayoa, Amelia Garayoa... Misschien kunt u met de Garayoa’s die hier wonen overleggen of ze het goed vinden als ik even boven kom; zo niet, dan ga ik weer weg.’

‘Wacht hier maar,’ zei hij op een toon die duidelijk maakte dat ik de hal niet in mocht.

Ongeduldig wachtte ik op straat, me afvragend wie er in dat huis zou wonen, neven of nichten van mijn overgrootmoeder, of gewoon een andere Garayoa, die niets met mijn familie te maken had. Misschien, dacht ik, was de naam Garayoa in Baskenland net zo gewoon als Fernández in de rest van Spanje.

Eindelijk kwam de conciërge naar buiten om me te halen.

‘De dame zegt dat u boven kunt komen,’ deelde hij mee, nog steeds verontrust.

‘Nu meteen?’ vroeg ik verbouwereerd, want eigenlijk verwachtte ik niet dat iemand me zou willen ontvangen; integendeel: ik had gedacht dat de conciërge me weg zou sturen.

‘Ja, nu. Ga maar naar de derde verdieping.’

‘Derde rechts of links?’

‘Het huis van de dames beslaat de hele verdieping.’

Ik besloot met de trap naar boven te gaan in plaats van met de lift, zodat ik tijd had om te bedenken wat ik zou zeggen tegen de mensen die in dat huis woonden, maar hierdoor werd de argwaan van de conciërge alleen maar groter.

‘Waarom gaat u niet met de lift?’

‘Omdat ik graag wat lichaamsbeweging wil,’ antwoordde ik en ik verdween uit zijn gezichtsveld.

Bij de open deur wachtte een vrouw van middelbare leeftijd, in een grijze jurk en met kort haar. Ik zag dat ze me nog achterdochtiger aankeek dan de conciërge.

‘De dames zullen u zo ontvangen. Kom alstublieft binnen.’

‘En u bent?’ vroeg ik nieuwsgierig.

Ze keek me aan alsof ik met mijn vraag haar privacy had geschonden. Met duidelijke tegenzin gaf ze antwoord.

‘Ik ben de huishoudster, ik zorg voor de dames en voor de hele gang van zaken in dit huis. Wacht maar in de bibliotheek.’

Ze sprak net als de conciërge over ‘de dames’, zodat ik logischerwijs vermoedde dat hier twee of meer vrouwen woonden. Ze leidde me naar een ruime salon met stokoude mahoniehouten meubelen, waar de muren schuilgingen achter boeken. In een hoek van het vertrek stonden een donkerbruine leren bank en twee fauteuils.

‘Ga zitten. Ik zal de dames zeggen dat u er bent.’

Ik ging niet zitten, maar bekeek nieuwsgierig de prachtig in leer gebonden boeken. Het viel me op dat er behalve boeken geen enkel ander voorwerp in de bibliotheek te vinden was, geen frutsels, geen schilderijen, niets.

‘Bent u geïnteresseerd in boeken?’

Beschaamd draaide ik me om, als een kind dat met zijn vingers in de koektrommel wordt betrapt. ‘Ja,’ stamelde ik en ik keek naar de vrouw die tegen me had gesproken. Ik kon zo op het eerste gezicht niet zeggen hoe oud ze was, ze had vijftig of zestig jaar kunnen zijn.

Lang, slank en met donkerbruin haar, in een elegant broekpak en met als enige sieraden oorbellen en een briljanten trouwring.

‘Neem me niet kwalijk dat ik u lastigval, ik ben Guillermo Albi.’

‘Dat zei de conciërge al, ik weet dat u hem uw identiteitsbewijs hebt laten zien.’

‘Dat deed ik om zijn argwaan weg te nemen, om hem te laten zien dat ik niet een of andere gek ben.’

‘Nou ja, het is wel een beetje vreemd dat u zich bij dit huis meldt met de

vraag of hier iemand van de familie Garayoa woont en beweert dat Amelia Garayoa uw overgrootmoeder was...'

'Maar zo is het wel, ook al lijkt het vreemd. Ik geloof dat ik de achterkleinzoon ben van Amelia Garayoa. Weet u wie dat is?'

De vrouw glimlachte voluit en keek me geamuseerd aan voor ze me antwoord gaf.

'Ja, ik weet wie Amelia Garayoa is. In feite ben ik dat, en het is overduidelijk dat ik niet uw overgrootmoeder kan zijn.'

Ik wist niet wat ik moest zeggen. Dus die vrouw, van wie ik ineens vond dat ze iets weg had van mijn tante Marta, was Amelia Garayoa en ze kon inderdaad gezien haar leeftijd niet mijn overgrootmoeder zijn.

'Heet u Amelia Garayoa?'

'Ja, vindt u dat zo gek?' vroeg ze ironisch.

'Nee, nee, helemaal niet. Pardon, maar... nou ja, het is allemaal nogal een toestand.'

'Om te beginnen zou ik willen weten wat u bedoelt met "het is allemaal nogal een toestand" en in de tweede plaats: wie bent u? Wat wilt u?'

Voor ik had kunnen antwoorden, kwam de huishoudster de bibliotheek binnen en deelde plechtig mee: 'De dames verwachten u in de salon.'

Uit Amelia Garayoa's blik sprak twijfel of ze me wel of niet naar die salon moest brengen, waar schijnbaar weer andere dames wachtten.

'Mijn tantes zijn heel oud, ze zijn allebei over de negentig en ik zou het niet prettig vinden als ze door uw bezoek overstuurd raken...'

'Geen sprake van, dat is niet mijn bedoeling, ik... wil ze graag uitleggen waarom ik hier ben.'

'Ja, het lijkt me wel zo netjes als u ons dat uitlegt,' antwoordde ze droog.

Ze ging de bibliotheek uit en bedremmeld liep ik achter haar aan. Ik voelde me een indringer, bijna op het belachelijke af.

De riante salon had twee brede erkers, maar wat het meeste opviel, was de imposante marmeren schoorsteen met een knappend haardvuur. Aan beide kanten van de open haard stond een oorfauteuil en tegenover de haard een zwarte leren bank. In de fauteuils zaten twee oude vrouwen, allebei hadden ze hun grijze haar in een knotje, ze leken wel een tweeling. Ze droegen eenzelfde zwarte rok en de een had een wit en de ander een grijs truitje aan. Ze zeiden niets, maar keken me nieuwsgierig aan.

'Ik stel u mijn oudtantes voor,' zei Amelia. 'Deze jongeman heet Guillermo Albi.'

'Goedemiddag. Neem me niet kwalijk dat ik zo binnerval. Het is heel aardig van u dat u me wilt ontvangen.'

'Ga zitten,' zei de oudste, die met het witte truitje.

‘We hebben u ontvangen omdat mijn tantes dat wilden, ik was er geen voorstander van om met een vreemde te praten,’ viel Amelia haar in de rede om duidelijk te maken dat ze me zonder meer had weggestuurd als het aan haar had gelegen.

‘Ik begrijp het. Ik weet dat het niet erg gebruikelijk is om je ergens te melden met de mededeling dat je een overgrootmoeder had met de achternaam Garayoa en met de vraag of iemand hier haar heeft gekend. Excuseer me, ik hoop niet dat ik u stoort.’

‘Wat wilt u?’ vroeg de oude dame met het grijze truitje.

‘In de allereerste plaats is het misschien beter als ik u vertel wie ik ben... Mijn familie heeft een kleine fabriek, Carranza Machines, die geleid wordt door mijn tante Marta. Ik zal u het adres en de telefoonnummers geven, zodat u mij kunt natrekken en dan kom ik terug als u weet dat het in orde is en dat ik niet voor niets hier ben...’

‘Ja,’ zei Amelia, ‘geef me die adressen maar, dat is het beste, en uw telefoonnummer en...’

‘Doe niet zo ongeduldig, Amelia,’ onderbrak de oude vrouw met het grijze truitje haar. ‘En u jongeman, vertel ons nog een keer wat u wilt en wie u zoekt en hoe u bij ons terecht bent gekomen.’

‘Ik ben Guillermo Albi en schijnbaar had ik een overgrootmoeder die Amelia Garayoa heette. Ik zeg schijnbaar, want deze overgrootmoeder is een mysterie, we weten weinig of bijna niets van haar. We hebben eigenlijk gisteren pas ontdekt hoe ze heette, toen ik de doopakte van mijn grootvader vond, waar de naam van zijn moeder op stond.’

Ik haalde een kopie van mijn grootvaders doopakte uit mijn jaszak en gaf die aan de oude vrouw met het witte truitje. Ze nam een bril van de tafel en begon het document gretig door te nemen. Daarna keek ze me zo doordringend aan dat ik het gevoel kreeg dat ze zelfs mijn meest verborgen gedachten kon lezen.

Ik kon die blik niet weerstaan en keek naar de open haard. Ze gaf het document aan de vrouw met het grijze truitje, die het ook zorgvuldig las.

‘Dus u bent een kleinzoon van Javier,’ zei deze vrouw.

‘Ja, hebt u hem gekend?’ vroeg ik.

‘En hoe heet de vrouw van Javier?’ vroeg ze verder zonder mijn vraag te beantwoorden.

‘Mijn grootmoeder van moederskant heette Jimena.’

‘Ga verder met uw verhaal,’ kwam de oude vrouw met het witte truitje tussenbeide.

‘Kijk, mijn tante Marta, de zus van mijn moeder, vond onlangs een foto en ze dacht dat die wel eens van haar mysterieuze verdwenen grootmoeder kon zijn. Aangezien ik journalist ben en het me allemaal een beet-

je tegenzit, ik heb vrijwel geen werk, kwam ze op het idee mij te laten uitzoeken wat er met Amelia Garayoa is gebeurd. Eigenlijk wisten mijn moeder noch mijn ooms en tante tot gisteren hoe hun grootmoeder heette. Hun vader veranderde de achternaam Garayoa in Fernández en hij schijnt nooit een woord over zijn moeder te hebben gezegd, dat onderwerp was taboe in de familie. Een tijdlang dacht hij dat Águeda, het kindermisje bij wie mijn overgrootvader nog een dochter had, zijn moeder was. Ik neem aan dat hij het er heel moeilijk mee had toen hij erachter kwam dat zijn moeder hem had verlaten. Geen van zijn kinderen heeft hem ooit durven vragen wat er gebeurd was, zodat niemand in de familie er ook maar iets van weet.'

'En waarom wil uw tante Marta weten wat er met de vrouw van uw overgrootvader is gebeurd?' vroeg Amelia Garayoa, de achternicht van de twee oude dames.

'Nou, zoals ik al zei, omdat ze een foto vond en dacht dat die wel eens van Amelia Garayoa zou kunnen zijn. Ze opperde dat ik een verhaal kon schrijven over de geschiedenis van die vrouw. Mijn tante wil dat met de kerst cadeau geven aan haar broers en zus. Het moet een verrassing zijn. En ik wil u niet misleiden: mij kan het niet veel schelen wat mijn overgrootmoeder deed en wat de redenen daarvoor waren, maar ik heb u al verteld dat het me niet meezit in mijn werk en mijn tante betaalt me goed voor dit verhaal. Ik moet mijn hypotheek aflossen en ik schaam me ervoor steeds aan mijn moeder geld te moeten vragen.'

De drie vrouwen keken me zwijgend aan. Ik besepte dat ik al langer dan een half uur in dat huis was en maar doorratelde over wie ik was, terwijl ik nog niets van hen wist. Stom van me, ik had op het lachwekkende af mijn hele verhaal verteld als een puber die zich ergens uit probeert te kletsen.

'Hebt u die foto die uw tante gevonden heeft?' vroeg de oude dame met het witte truitje met onvaste stem.

'Ik heb een kopie bij me,' antwoordde ik terwijl ik hem uit mijn jaszak haalde.

Er verscheen een brede glimlach op het gezicht van de oude vrouw toen ze de foto van de jonge bruid zag. De twee andere vrouwen kwamen dichterbij om ook naar het portret te kijken. Niemand sprak een woord en de stilte maakte me nerveus.

'Kent u haar? Kent u de vrouw op de foto?'

'Jongeman, we willen nu graag dat u ons alleen laat. U wilt weten of wij deze Amelia Garayoa kennen die schijnbaar familie van u was... Dat zou kunnen, hoewel de achternaam Garayoa in Baskenland niet ongewoon is. Als u de kopie van de doopakte en de foto hier laat... daar zou u ons een grote dienst mee bewijzen,' zei de oude dame met het grijze truitje.

‘Daar heb ik geen bezwaar tegen. Denkt u dat het een familielid van u kan zijn?’

‘Wat vindt u ervan om ons uw telefoonnummer te geven? Dan nemen wij contact met u op,’ ging ze verder zonder antwoord te geven op mijn vraag.

Ik stemde ermee in omdat er niets anders op zat. Amelia Garayoa stond van de bank op om me uit te laten. Ik knikte naar de twee bejaarde vrouwen, mompelde ‘Dank u wel’ en volgde de elegante vrouw die me eerder naar deze salon had gebracht.

‘Het is wel toevallig dat u dezelfde naam hebt als mijn overgrootmoeder,’ durfde ik ten afscheid tegen haar te zeggen.

‘Nee hoor, er zijn veel Amelia’s in mijn familie. Ik heb tantes en nichtjes die ook zo heten. En mijn dochter heet Amelia María, net als ik.’

‘Amelia María?’

‘Ja, om de Amelia’s van elkaar te kunnen onderscheiden, heten sommigen gewoon Amelia en anderen Amelia María.’

‘En deze twee dames zijn uw oudtantes, zei u?’

Amelia dacht even na of ze mijn vraag moest beantwoorden. Uiteindelijk deed ze dat wel.

‘Ja. Dit is het familiehuis. Toen ik weduwe werd, ging ik bij hen wonen omdat ze al hoogbejaard zijn. Mijn dochter woont in de Verenigde Staten. We zijn een hechte familie; tantes, nichtjes, kleinkinderen... kortom: we geven om elkaar en zorgen voor elkaar.’

‘Dat is heel mooi,’ antwoordde ik om maar iets te zeggen.

‘Ze zijn al heel oud,’ herhaalde ze nog maar eens. ‘Die twee zijn al over de negentig, maar ze zijn nog heel gezond. U hoort nog van ons,’ zei ze terwijl ze de deur achter me dichtdeed.

Verslagen stond ik even later weer op straat. Wat ik net had meegeemaakt kwam me onwerkelijk voor, hoewel de opdracht van tante Marta dat eigenlijk ook was, net als mijn brutaliteit om me bij een vreemd huis te melden en een paar wildvreemden te vragen of ze iets over mijn overgrootmoeder wisten. Ik besloot voorlopig niets tegen mijn tante te zeggen, zodat ik in ieder geval kon afwachten of de dames zouden besluiten me te bellen om me weer te zien, of dat ze de deur juist voor altijd voor me gesloten zouden houden.

De volgende dagen wachtte ik bij de telefoon, en hoe meer ik aan die vrouwen dacht, hoe zekerder ik wist dat ik iets op het spoor was. Ik wist alleen niet waar het toe zou kunnen leiden.

‘Guillermo Albi? Goedemorgen, met Amelia María Garayoa.’

Ik lag nog in bed, het was acht uur ’s ochtends en ik schrok van het ge-

luid van de telefoon, maar meer nog van de stem van die Amelia Garayoa.

‘Goedemorgen,’ stamelde ik onthutst.

‘Heb ik u wakker gebeld?’

‘Nee, nee... nou ja, eigenlijk wel, ik heb vannacht tot laat zitten lezen...’

‘Aha. Goed, nou ja, mijn tantes willen u zien, ze willen wel met u praten. Kunt u vanmiddag komen?’

‘Ja! Natuurlijk!’

‘Goed, als het u schikt verwachten we u om vijf uur bij ons thuis.’

‘Ik zal er zijn.’

Ze verbrak de verbinding niet. Ze leek te twijfelen of ze er nog iets aan wilde toevoegen. Ik hoorde haar aan de andere kant van de lijn ademen. Toen ze weer begon te praten, klonk haar stem anders.

‘Als het aan mij lag zou u geen voet meer in dit huis zetten, ik denk dat u ons alleen maar problemen bezorgt, maar mijn tantes hebben dit besloten en dat kan ik alleen maar respecteren. Goed dan, één ding: ik verzeker u dat ik met u zal afrekenen als u ons op welke manier dan ook schade toebrengt.’

‘Wat zegt u?’ vroeg ik, geschrokken van de bedreiging.

‘Ik weet wie u bent, een onfortuinlijke journalist, een lastig sujet dat problemen heeft gehad bij alle media waar hij gewerkt heeft. En ik verzeker u dat als uw gedrag de grenzen van het betamelijke overschrijdt, ik alles zal doen om ervoor te zorgen dat u de rest van uw leven nergens meer aan de slag komt.’

Ze verbrak de verbinding zonder mij de kans te geven om te reageren. Voorlopig wist ik wel dat deze Amelia María Garayoa inlichtingen over mij had ingewonnen, terwijl ik zo stom was geweest om op een telefoontje te gaan zitten wachten in plaats van die vreemde vrouwen na te trekken. Ik bedacht dat ik als onderzoeksjournalist een ware ramp was, al wilde ik tegelijkertijd niet al te streng voor mezelf zijn, tenslotte was ik nooit onderzoeksjournalist geweest, maar politiek commentator.

Ik ging bij mijn moeder eten en dat ontaardde in een discussie over mijn nabije toekomst. Mijn moeder vond het geen slecht idee dat ik de opdracht van tante Marta had aangenomen, omdat ik daarmee drieduizend euro per maand verdiende. Maar ze herinnerde me er wel aan dat het een tijdelijk salaris was en dat ik, zodra ik een paar dingen over mijn overgrootmoeder had uitgezocht en het verhaal had geschreven, weer gewoon aan het werk moest; en volgens haar was ik niet echt op zoek naar iets beters dan dat baantje van literair recensent bij een digitale krant. Aangezien mijn moeder nooit de computer aanzette om de krant op internet te lezen, was zij van mening dat een digitale krant helemaal niets

voorstelde. Dus in haar ogen was wat ik deed totaal waardeloos. Het ontbrak haar niet aan argumenten, maar ik was te zenuwachtig om haar gezeur aan te horen en ik had ook geen zin om open kaart te spelen en haar te vertellen dat ik diezelfde middag nog bij de oude dames op bezoek ging. Ik wist zeker dat ze dat geheim niet voor zich zou kunnen houden, maar er meteen mee naar tante Marta zou gaan.

Om vijf voor vijf liep ik de hal binnen van het huis van de familie Garayoa. Deze keer legde de conciërge me geen strobreed in de weg.

De huishoudster deed de deur open met een kort 'Goedemiddag', gevolgd door 'Kom binnen, de dames verwachten u'. Ze liep met me mee naar de salon met de open haard, waar ik de vorige keer ook was geweest.

De twee dames keken me met ernstige gezichten aan. Het verbaasde me dat hun achterlicht Amelia María er niet was, dus vroeg ik naar haar.

'Ze werkt meestal tot laat. Ze is *broker* en om deze tijd heeft ze het druk in afwachting van de beurs van New York,' legde een van de oude dames uit.

Nu droeg de vrouw die mij de oudste leek een zwarte jurk, terwijl de andere, weer in een grijs truitje maar donkerder dan vorige keer, ook een parelketting om had.

'We zullen u uitleggen waarom we besloten hebben met u te praten,' zei de dame in het zwart.

'Dat stel ik op prijs,' antwoordde ik.

'Amelia Garayoa is... nou ja, beter gezegd, was familie van ons. Ze heeft er erg onder geleden dat ze haar zoon Javier moest achterlaten. Dat heeft ze zichzelf nooit vergeven. Niemand kan het verleden ongedaan maken, maar zij heeft altijd dat schuldgevoel gehouden. Ze heeft het nooit kunnen goedmaken, ze wist niet hoe. We kunnen wel zeggen dat Javier nooit een seconde uit haar gedachten is geweest.'

Ze aarzelde even voor ze verder ging.

'We zullen u helpen.'

Ik luisterde met verbazing naar de vrouw in het zwart. Haar stem klonk erg zwak, alsof het haar moeite kostte de woorden uit te spreken en ik weet niet waarom, maar ik voelde dat het ophalen van het verleden bij hen een enorme pijn teweegbracht. Ze zweeg even en keek me aan alsof ze de kracht zocht om door te gaan.

'Ik ben u erg dankbaar dat u besloten hebt me te helpen...' zei ik zonder goed te weten wat ik daar nog aan moest toevoegen.

'Nee, u hoeft ons niet dankbaar te zijn. U bent de kleinzoon van Javier en er zitten nog een paar voorwaarden aan ons voorstel vast,' antwoordde de oude dame in het grijs.

Ik besepte dat ik niet eens wist hoe ze heetten, hun achternicht Amelia Garayoa had hen in feite niet aan me voorgesteld en daarom hield ik ze in gedachten uit elkaar door de kleur van hun kleding. In de gedragen sfeer van het moment durfde ik hun niet naar hun namen te vragen.

‘Bovendien zal het niet gemakkelijk voor u zijn om achter de geschiedenis van uw overgrootmoeder te komen,’ kwam de oude vrouw in het zwart weer tussenbeide.

Ik stond versteld van deze laatste woorden. Eerst kondigden ze aan het verhaal van mijn overgrootmoeder te vertellen, en vervolgens deelden ze mee dat het me niet zou meevallen om die gegevens te vergaren. Hoezo?

‘Wij kunnen u niet vertellen wat we niet weten, maar we kunnen wel een vingerwijzing geven. Het beste resultaat krijgt u als u Amelia Garayoa terughaalt uit het verleden door alles en elke stap van haar te volgen, enkele personen te bezoeken die haar kenden, als ze tenminste nog in leven zijn, en zo haar leven vanaf het begin te reconstrueren. Alleen op die manier zult u haar verhaal kunnen schrijven.’

Het was de vrouw in het grijs die dat gezegd had. Ik kreeg de indruk dat de twee vrouwen mij als een marionet beschouwden. Zij hadden de touwtjes in handen, zij stelden de voorwaarden waardoor ik een kijkje mocht nemen in het verleden van mijn overgrootmoeder en ze zouden me geen andere keus laten dan alles op hun manier te doen.

‘Oké,’ zei ik morrend. ‘Wat moet ik doen?’

‘Langzaam, stap voor stap,’ ging de dame in het grijs verder. ‘Voor u begint, moet u een paar dingen beloven.’

‘Wat wilt u dat ik beloof?’

‘In de eerste plaats dat u zonder tegensputteren onze aanwijzingen opvolgt. We zijn al heel oud en we hebben geen zin of tijd om u van wat dan ook te overtuigen, dus u volgt gewoon onze instructies op en komt zo langzamerhand achter het verhaal. In de tweede plaats aanvaardt u dat wij het recht behouden om te beslissen wat u wel of niet kunt doen met de tekst die u gaat schrijven.’

‘Maar dat kan ik niet accepteren! Wat heeft het voor zin dat u me helpt het verhaal van Amelia Garayoa uit te zoeken als u me daarna niet toestaat de tekst aan mijn familie te geven?’

‘Ze was geen heilige, maar ook geen monster,’ mompelde de vrouw in het zwart.

‘Ik wil haar helemaal niet veroordelen. Misschien is het in uw ogen verschrikkelijk dat meer dan zeventig jaar geleden een vrouw haar kind bij haar man achterliet en ervandoor ging, maar tegenwoordig is dat niets bijzonders meer. Ik ben niet van mening dat een vrouw een monster is omdat ze haar gezin in de steek laat,’ protesteerde ik.

‘Dit zijn onze voorwaarden,’ drong de oude vrouw in het grijs aan.

‘U laat me niet veel keus...’

‘Het is niet zo moeilijk wat we u vragen...’

‘Goed, ik ga ermee akkoord, maar nu zou ik graag willen dat u een paar vragen beantwoordt. Welke relatie had u met Amelia Garayoa? Kende u haar? En nog iets, wie bent u eigenlijk? Ik weet nog niet eens hoe u heet...’ protesteerde ik.

‘Luister, jongeman, wij komen uit een tijd waarin een gegeven woord nog rechtsgeldig was. Geeft u ons dus uw woord dat u onze voorwaarden accepteert?’ hield de oude vrouw in het grijs aan.

‘Ik heb al ja gezegd.’

‘En over wie wij zijn... zoals u al begrepen hebt, zijn wij directe familie van Amelia Garayoa en daarom indirect ook van u. In het verleden hebben we haar aspiraties, haar beslissingen, haar fouten en haar verdriet met haar gedeeld... Je zou kunnen zeggen dat wij de executeur-testamentair van haar nagedachtenis zijn. Haar leven liep gelijk aan dat van ons. Het is niet belangrijk wie wij zijn, maar wie zij was; en we gaan u helpen dat te ontdekken,’ zei de oude dame in het zwart met stelligheid.

‘En wat onze namen betreft... Noem mij maar doña Laura en haar’, de dame in het grijs wees naar de vrouw naast haar, ‘doña Amelia.’

‘Amelia?’ vroeg ik onthutst.

‘Mijn nichtje heeft al gezegd dat er nogal wat Amelia’s in onze familie zijn...’ antwoordde doña Laura.

‘Mag ik weten waar die voorliefde voor de naam Amelia vandaan komt?’

‘Vroeger was het gewoonte om de dochters de naam van de moeder te geven, of van de oma of de peetmoeder; daarom komen er in onze familie nogal wat Amelia’s en Amelia María’s voor. Om precies te zijn: mijn zus werd Amelia María genoemd, hoewel we altijd Melita zeiden om haar niet te verwarren met mijn nicht Amelia, toch?’

Terwijl doña Laura dit zei, keek ze naar de andere vrouw.

Ik wist nu in ieder geval hoe de twee dames heetten en ik begreep dat ze zussen waren.

‘Neem me niet kwalijk dat ik zo aandring, maar ik zou graag precies willen weten in welke graad u familie bent van mijn overgrootmoeder. Uit uw verhaal kan ik afleiden dat zij een nicht van u was...’

‘Ja, en neem maar van mij aan dat we erg aan elkaar gehecht waren,’ antwoordde doña Laura.

‘Goed, nu we het eens zijn, kunt u maar beter aan het werk gaan. We geven u een dagboek dat u kan helpen om uw overgrootmoeder te leren kennen,’ zei de oude dame in het zwart.

‘Een dagboek? Van Amelia?’ zei ik verbluft.

‘Ja, van Amelia. Als tiener begon ze een dagboek bij te houden, dat haar moeder haar op haar veertiende verjaardag cadeau had gegeven. Ze was er erg blij mee, omdat ze er onder meer van droomde schrijfster te worden.’

De vrouw in het zwart glimlachte bij de herinnering aan het dagboek van Amelia.

‘Schrijfster? In die tijd?’ vroeg ik verbaasd.

‘Jongeman, ik veronderstel dat u weet dat er altijd vrouwen zijn geweest die schreven, en als u het hebt over “die tijd”, doet u dan niet alsof het om de prehistorie gaat,’ greep doña Laura ontstemd in.

‘Dus Amelia, mijn overgrootmoeder, wilde schrijfster worden...’

‘En actrice, en schilderes, en zangeres... Ze had een enorme levenslust en een kunstzinnige aanleg. Het dagboek was het mooiste cadeau dat ze op die verjaardag kreeg,’ zei doña Melita, ‘maar we hebben u al gezegd dat u het stapje voor stapje moet ontdekken. Lees dit dagboek en als u het uit hebt, komt u weer hier en dan bespreken we de volgende stap.’

‘Ja, maar voor u het dagboek leest, zullen we u een beetje moeten uitleggen hoe de familie was, iets over de situatie...’ gaf doña Laura te kennen.

‘Pardon, even voor de duidelijkheid, u bent doña Laura en moet ik u doña Amelia María noemen, zoals uw achternicht, of doña Melita?’ onderbrak ik doña Laura.

‘Wat u wilt, dat doet er niet toe. Wat wij willen is dat u het dagboek leest,’ verklaarde doña Melita. ‘In ieder geval, jongeman, onze familie was er een van ondernemers en industriëlen. Welopgevoede en ontwikkelde mensen.’

‘Het is noodzakelijk dat u het gebeurde in de juiste context ziet,’ drong doña Laura met enige ergernis aan.

‘Maak u daar maar geen zorgen over, dat kan ik wel...’

‘Amelia werd in 1917 geboren, een bewogen tijdperk in de geschiedenis, het jaar waarin de Russische Revolutie zegevierde en de Eerste Wereldoorlog nog niet afgelopen was. Spanje had een kabinet van nationale eenheid met Alfons de Dertiende op de troon.’

‘Ja, ik weet wat er in 1917 gebeurde...’ Ik was bang dat doña Laura me een lesje in geschiedenis ging geven.

‘Niet zo ongeduldig, jongeman, u kunt het leven van mensen pas begrijpen als dat in de juiste context wordt geplaatst, anders is het veel te moeilijk. Zoals ik al zei, groeide Amelia, en ikzelf ook, op in de jaren van de dictatuur van Primo de Rivera, we maakten de overwinning van de Republikeinen mee bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1931, waarna de Republiek werd uitgeroepen en Alfons de Dertiende het land uit

vluchtte. Daarna kwamen de centrumlinkse regeringen en in 1932 volgde de aanvaarding van de autonome staat Catalonië en deed Sanjurjo een poging tot een staatsgreep; in 1933 was er de overwinning van de rechtse partijen, verenigd in de CEDA, toen de revolutionaire algemene staking van 1934...'

'Ik beseft dat u onder moeilijke omstandigheden leefde,' zei ik in een poging de verhandeling van de vrouw af te kappen.

Op dat moment kwam Amelia María binnen, de achternicht van de twee dames; eigenlijk vond ik al die Amelia's knap verwarrend. Ze bekeek me nauwelijks, gaf haar tantes een kus en vroeg hoe hun dag was geweest.

Na wat over en weer gepraat, waar ik oplettend en zwijgend bij zat, verwaardigde Amelia het zich om iets tegen mij te zeggen.

'En hoe gaat het met u?'

'Goed en ik ben heel blij met de beslissing van uw tantes om me te helpen. Ik ben op al hun voorwaarden ingegaan,' antwoordde ik een tikje ironisch.

'Prachtig. En nu, als u het goedvindt, moeten mijn tantes rusten, de huishoudster zei me dat u hier al meer dan twee uur bent.'

Ik ergerde me aan de kordate manier waarop ze me wegstuurde, maar ik durfde niet dwars te gaan liggen. Ik stond op en knikte naar de twee oude dames. Toen legde doña Melita twee schriften met een kersenrode, door de tijd versleten, stoffen kافت voor me neer.

'Dit zijn twee van de dagboeken van Amelia,' verklaarde ze. 'Doe er heel voorzichtig mee en als u ze hebt gelezen, komt u weer hier.'

'Dat zal ik doen, en nogmaals hartelijk dank.'

Toen ik het huis verliet was ik uitgeput, maar ik wist niet waarom. Die oude vrouwen brachten ondanks hun schijnbare kalmte een vreemde spanning bij me teweeg, en hun achternicht Amelia María maakte geen geheim van haar antipathie jegens mij, vast en zeker omdat ze ervan overtuigd was dat ik de rust van haar tantes kwam verstoren.

In mijn appartement zette ik mijn mobieltje uit om niet gestoord te worden. Ik popelde om me in de dagboeken van mijn overgrootmoeder te verdiepen.

***

Lees in januari 2013
verder in *Zeg me wie ik ben*

‘Een roman vol liefde, avontuur, intriges
en een vleugje feminisme.’
– El Mundo

